

zeli). v Grčaricah (občina Dolenja vas).

Potem je imel „Schulverein“ v Kočevju lesno obrtno šolo in otroški vrtec, oboje je kupilo poverjenišvo za socialno skrbstvo ter ustanovilo zavod za zane-marjeno mladino. Za šoli v Šiški in Rodin-nah nad Črnomljem ni bilo zanimanja pri šolskih občinah, zato sta se prodali potom prostovoljne dražbe najvišjima po-pudnikoma. Rodinsko šolo je kupil iz Amerike se vrnivši domačin R. Rožič, ki je preuredil šolo za moderno gostilno. Nemška šola na Jesenicah je bila last »Schulkuratoria« v Ljubljani, a po razpu-stu društva je podedovala šolo Kranjska hranilnica, ki daje poslopje občini v na-jem za šolo. V Ljubljani je bila šulferajnska šola v poslopju realke.

Kakor s šulferajnskimi poslopji se je zgodilo tudi s premoženjem društva „Südmark“, ozir. s krajevnimi društvi pod katerih firmo se je skrivalo to nevar-no društvo. Znani „Südmarkhof“ v Št. Ilju, glavno trdnjavo obmejnih renegatov, je kupila ondota občina. Poslopje otroškega vrtca in nemškega telovadnega društva v Studencih pri Mariboru ondota Sokol za telovadnico in slovenski otroški vrtec, poslopje otroškega vrtca v Ma-renberku novoustanovljeno slov. društvo „Otroški vrtec“.

Tako so dobile slovenske občine vsaj delno zadoščenje za vse gmotne in moralne krivice tekmo zadnjih desetletij. Po „Jugoslaviji“.

Slovenska Šolska Matica.

I. Dve knjiži za 1920 sta že dotiskani (Fink, Ukoslovie slov. jezika in Pivko-Schaup, Telovadba). Letopis za 1920 poj-de v tisk sedaj obsega bo poleg teme-lite ocene življenja in delovanja pokoi-nega ravnatelja H. Schreinerja ter krašjih člankov o pedagoških pisateljih I. Ma-cheriu in I. Krulcu podrobni učni načrt za telovadbo nižje stopnje in poročilo od-bora SŠM. Imenik članov se natisne na posebni polj.

II. Dodatno objavljamo poročilo o izrednem občnem zboru SŠM. dne 27. avgusta 1920 v Mariboru. Naista-rejši odbornik, gosp. nadučitelj Jakob Dimnik se je spominjal preminulih iz-gub SŠM. v preteklem letu. Lansko pom-lad smo položili v prezgodnji grob veste-nega preledevalca računov SŠM., licej-skega ravnatelja in marilivega pedagoškega pisatelja Ivana Macherja. Dne 19. decembra 1919 je umrl v Ljubljani dolgoletni duševni voditelj slovanske pe-dagogike, pedagog, pisatelj, filolog in kritik, podpredsednik SŠM. Viktor Bežek. — Dne 14. aprila 1920 je umrl v 71. letu starosti naš neumorno delavni predsednik velezaslužni pedagoški pisatelj, ustanov-nik SŠM. Henrik Schreiner. — Dne 27. aprila 1920 je preminul pedagoški pi-satelj, odbornik SŠM. Ivan Krulec. Vsem tem možem, ki jih ne moremo po-polnoma nadomestiti, gre naš hvaležen spomin.

Novim predsednikom je izvolil občni zbor profesorja dr. Ljudevita Pivka. V od-bor sta vstopila dosedanja namestnika prof. Marija Štupca in ravnatelj učit. An-ton Dokler, oba v Ljubljani. Kot namest-niki so bili izvoljeni: vseučiliški profesor dr. Karel Ozvald, višji šolski nadzornik Engelbert Gangl in okrajni šolski nadzor-nik Pavel Flerč, kot pregledovalec raču-nov na mestni učitelj Vendelin Sadar.

Izmed želi in nasvetov, ki so jih iz-rekli člani na občnem zboru, omenjamo sledeče:

1. Letopis 1920 naj objavi oceno delo-vanja ravnatelja H. Schreinerja s sliko.

2. Sliko ravnatelja Bežeka. Obširnega životopisa ravnatelja Bežeka. Letopis ne objavi, nač na se posveti niemu cela šte-vilka »Ponotnika«.

3. Odbor naj si pridobi stalne poro-čevalce:

a) o jugoslovanski pedagoški litera-turi;

b) o slovenski mladinski literaturi;

c) o ljudskih knjižah, ki se smeto da-ti mladini v roke.

4. Med izdajami pedagoških klasikov je prirediti s Komenskimi.

5. Odbor je pooblaščen povzicati čla-narino na 20 K. eventualno še višje, ako se tekom leta zopet izdatno podražijo tisk. (Se je povzicala zaradi dražjeja tiska na letnih 8 dinarjev. Ured.).

III. Na odborovi seji, ki se je vršila isti dan na občnem zboru, je bil iz-voljen za podpredsednika SŠM. nadzornik Ljudevit Černež, Sklepi:

1. Honorar pisateljem se zviša na 250 kron od nole.

2. Naprositi je dr. Ivana Laha, da spi-še zgodovino pedagogike kot zaključek

Bežkovih pedagoških knjiž. ki bo porabna tudi kot pomožna knjižica na učiteljskih.

3. Izdelati je podrobne učne načrte za telovadbo in jih objaviti v Letopisu.

4. Za leto 1920. izda SŠM. knjižice: 1. Fink. Posebno ukoslovie slovenskega jezika v osnovni šoli (5 pol); 2. dr. Pivko-Schaup, Telovadba I. (6 pol) z uvodom o zgraditvi sestavu, metodiki telovadbe in z navodili glede osvoboditve od telovad-be; obsega naj vsaj proste in redovne vaje. 3. Letopis in 4. posebno polo z ime-nikom članov. Na sodelovanje v Letopisu je povabiti več priznanih pedagoških strokovnjakov in pisateljev.

Dr. Maks Kovačič, tajnik.

IV. Odbor SŠM. javlja, da je ob po-gledu v proračun tiskovnih stroškov za 16 tiskovnih pol bilo treba določiti čla-narino na 8 dinarjev za 1920. Vsled ogorne drage tiska se mora zvišati tudi ustanovna na 200 dinarjev. Dosedan-ji ustanovniki morajo plačevati še letno doplačilo v znesku 5 dinarjev, kaiti inake bi nosila SŠM. zanje prevelike žrtve. Di-jaška naročnina znaša 5 dinarjev.

Učiteljski konvikt.

(Sklepi učit. društva kranjskega okraja.)

Bilo je pred 26 leti. Učiteljstvo je ži-velo in umiralo, prosilo in zahtevalo — toda zaman, ni ga bilo prijatelja, ki bi mu odrezal boljši kosček kruha. Uvideli so tedaj naši tovariši, da jim je pomoči iskati le v sebi samim, pa bodisi na kakršni-koli način. Iz te žalostne dobe so vznikla naša gospodarska podjetja, ki med nje prištevamo tudi Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta. „Namen“ društva že četrt stoletja želi v § 2. in kliče, naj že vendar zgradimo v Ljubljani poslopje pod zgornjim naslovom, v katerem se bode skrbelo za učiteljske otroke in si-rote a) v moralnem in b) v gmotnem oziru. V zavodu bi bili otroci preskrbljeni kakor na očetovem domu in tu bi se pa-zilo, da bi otroci v kakršnikoli obliki v npravnosti ne grešili in se pripravljali za prihodnje življenje.

Dobro. Papir je tu, a beseda noče in noče postati meso. Starši begajo za sta-novanji, učiteljski pripravniki iščejo za-vetja v Marjanišču, na zborovanjih nam milestno ponujajo letne prispevke, ko pa potrkas, utrjeni Ahasver, proseč zavetja, pa ni, in ni. Hodi dalje, išči!

Malo upanja je bilo, ko je konvikt prešel v nove roke, ko se je v „principu“ sprejel naš predlog po Dijaškem domu, ko so nam obljubili zavetje na Ljubljan-skem gradu. Toda žal, mašili so nam le usta! Danes smo tam, kjer smo bili, v Ljubljani se šopiri Studentenheim, mini-ster prosvete na deli visoke podpore za učiteljske penzionate! Sam kapital še dolgo ne bo ustregel našim zahtevam, zato bi bilo potrebno, da zasnujemo, po čemer nas kliče živa potreba. Nič ni na svetu nemogočega, upam, da vsaj to vprašanje ne bo v izjemo. Treba samo prave volje.

Pravila sama so že zdavnaj zasta-rela, treba, da jih preosnujemo. Glavnemu odboru predlagamo sledeče spremembe:

1. Društvo naj se včlani UJU, pover-jeništvo Ljubljana, uprava ostani samo-stojna kakor doslej.

2. „Slovensko učiteljsko društvo“ se zamenja z UJU, poverjenišvo Ljubljana.

3. Člani konvikta morejo biti samo učitelji; podporni in častni člani niso na mestu.

4. Pokrovitelji smejo biti samo učit-elji, oziroma naša društva, ako vplačajo najmanj 1000 K. Vse dosedanje pokrovit-eljnine naj se razvetjavijo ali vsaj dopol-nijo do nove pristojbine.

5. Ustanovniki smejo biti le oni iz učiteljskega stanu, ki plačujejo letno po 100 K.

6. Društvenina naj se zviša na 1 K mesečno.

7. Funkcionarji smejo biti tudi izven Ljubljane stanujoči odborniki.

8. Društvena zborovanja naj se vrše v zvezi z delegacijskimi skupščinami.

9. O preprih razvoja Učiteljsko raz-sodišče.

10. Ob razpustu pripade premoženje UJU, poverjenišvo Ljubljana.

Josip Lapajne.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v četrtek, dne 18. novembra t. l. v šoli v Brežicah. Pričetek ob 10. uri. Posebna vabilna se ne bodo razpošiljala. Na dnevnem redu so važne točke, zato pričakujemo polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

+ Slovenjebistiško učiteljsko društvo zbo-ruje v četrtek dne 18. novembra t. l. ob 10. uri v dekliški šoli v Slov. Bistrici. Vzpored: Zapis-

nik o zadnjem zborovanju — dopisi — reševanje društvenih zadev — poročilo delegata tovariša Fr. Brizga o delegacijskem zborovanju Zaveze v Mariboru; predavanje: Učna snov sedanjega zemljepisnega pouka za višjo stopnjo, govori to-variš Fr. Karbaš; slučajnosti. — Pred zborova-njem petje. Pesmarice I. in II. Posebna vabila na šolska vodstva se ne razpošljejo. Polnoštevil-ne udeležbe se nadeja odbor.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo je zborova-lo v soboto, 23. oktobra 1920. 1. Tovariš predse-dnik Fr. Skulj otvori zborovanje, častita Andreju Rapetu kot novoimenovanemu nadzorniku za ljubljansko okolico ter pozdravi iz ruskega ujet-nišva vrnivšega se tovariša Emila Adamiča, ki pada v 1 uro trajajočem govoru sliko šolsko-po-litičnih razmer v turkестanski sovjetski republi-ki zlasti v Tascentu, kjer je poročevalec prebil dolgo dobo neprostovoljnega ujetništva. Da si je delovanje neomejene diktature nahujskanega pro-letarijata ustvarilo katastrofalne gospodarske in politične posledice v Rusiji, je vendar upanje, da si opomore zopet šolstvo, ki je ob času revolu-cije največ trpelo. Tov. Adamič je obljubil napi-sati zanimiv referat za »Tovariša«.

2. Blagajnik Repovš opozarja, da je treba po-ravnati članarino 1. novembra, ko dobi učit. novo doklado. Sklene se zvišanje članarine za 10 K, da je mogoče kriti članstvo pri društvu javnih nameščenecv.

3. Tov. tajnik priporoča podpreti rezervni sklad UJU. Brez organizacije ni doklad, ne našega ugleda, zato naj ne bode v društvu člana, ki ne bi prispeval svojega obolusa na žrtvenik učiteljske organizacije.

4. Živimo zadnjih 14 dni pod vtisom plebi-scita na Koroškem. Dolžnost organizacije je, da pregleda vrste učiteljstva; ako vlada še kje oni duh avstrijskega patrijotizma, ki je zmagal na Koroškem. Vodstvo narodnih šol mora biti izro-čeno jugoslovansko mislečim voditeljem, da se preprija našo mladino z ono idejo, ki ustvarja ve-like narodnostne države brez manjšin. Ako je v tem kaj nedostatkov pri našem šolstvu, jih je treba odpraviti, ker slovenizirano voditeljstvo nosi v svojem srcu vedno nemško dušo. Poverje-nišvo UJU se vsled tega naprosi, da stori kora-ke, kjer je potrebna remediura.

Zborovanje, na katerem je bilo navzočih 70 članov, je trajalo 2 uri.

A.

+ Zborovanje učit. društva za laški okraj. Pretečeno sredo je zborovalo »Učiteljsko društvo za laški okraj« v šoli na Zidanem mostu. Predsednik pozdravlja zavedno učiteljstvo, ki se je odzvalo svojih stanovskih dolžnostih v tako častnem številu. Posebej še pozdravlja cenj. go-ste, ki so posetili današnje zborovanje. Učiteljsko društvo pristopi kot član »Učit. zdraviljskem domu v Slatini«, ter »Tvornici učil v Ljubljani«. Tov. V. Jurko je podal kratko sliko o dejanskem položaju Koroške med plebiscitom, ter omenil italijansko - nemški teror na naše ljudi. Glede vzor, pravil učit. društev, se pošljejo tozadevna izvajanja tov. Bučarja v to določenemu odseku v Ljubljano. Prihodnje zborovanje se objavi pra-vočasno v »Učit. Tovarišu«.

+ Novomeško okrajno učiteljsko društvo je zborovalo dne 14. oktobra 1920 v ljudski šoli v Novem mestu. Udeležba je bila dobra; vendar bi pričakovali toliko stanovske zavednosti, da bi se po dolgih mesecih odzvali povabilu in se udeležili zborovanja vse tovarišice in tovariši. Tovariš predsednik otvori zborovanje, pozdra-vi vse navzoče, posebno pa je še pozdravil na novo došle tovariše in tovarišice. — Nato je predaval vladni svetnik Seidi o Wilsonovi črti. Dokazal je najprvo v geološkem oziru, da tvori mejo med Italijo in Jugoslavijo naravna meja med Beneško ravnino in med Alpami oziroma Krasom. Na zato prirejenem zemljevidu nam je natančno razložil razliko med sestavinami, ki so v Alpah odnosno na Krasu in Beneški ravnini. Tudi v političnem oziru ne dosežemo mnogo z Wilsonovo črto in moramo vedno stremiti za tem, da dosežemo omejenjo naravno mejo. Pri-morje je jugoslovansko in ostane jugoslovansko. Opozoril je navzoče z navdušenimi beseda-mi na Jugoslovansko Matico, katere član mora biti gotovo vsak zaveden Jugoslovan. — Po nad-uro trajajočem predavanju je žel. g. svetnik toplo zahvalo navzočih; na kar se mu je tudi predsednik prav pristrčno zahvalil.

Pri slučajnostih pa se je obravnavalo sle-deče:

1. Nova pravila za okrajno učiteljsko društvo sestavi do prihodnjega izrednega občnega zbora tovariš Kosec iz Trebnjega. Njemu naj vsi člani sporoče eventualne želje in nasvet o pre-membli pravil.

2. Zneski določeni v § 18. š. l. u. r. za učila i knjižnice naj se naredbenim putem vsaj pode-setorijo.

3. UJU. — poverjenišvo Ljubljana naj po-skrbi, da se učiteljstvu nakaže prosto stanova-nje in drva, oziroma naj se izplača primerna odškodnina v denarju. Učiteljstva onkraj Kupe in onkraj Sotle dobiva vse to, samo učiteljstvo v Sloveniji naj bo prikrajšano! Ne vrši le istih dolžnosti? Višji šolski svet v Ljubljani pa mora izdati nove tozadevne dekrete.

4. Dalje naj poverjenišvo energično zahte-va, da se tudi učiteljstvu izplača 25% doklade, ki so jih prejemale drugi državni uradniki v ča-su od 1. junija do 30. septembra 1920. Ne odne-

hati in popustiti! Učiteljstvo ne trpi več, da bi se pometal z njim!

5. Višji šolski svet se naprosi, da izda odlok, da se vrši klasifikacija otrok polletno.

6. Dalje je bil sprejet predlog, da se mora vsak član društva pravočasno opravičiti, če ne pride na zborovanje, sicer se ga bo kaznovalo z denarno globo.

Namesto prihodnjega zborovanja bo izredni občni zbor v Novem mestu 7. grudnia 1920, na kar že danes opozarjamo.

Ko je tovariš predsednik še opozoril na »Učiteljsko samopomoč« ter na »Tvornico učil«, je zaključil zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za marenberški okraj zboruje v četrtek dne 18. novembra s pričetkom ob 9. uri predpoldne v Vuze-nici v novi šoli. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Dopisi. 3. Zborovanje »Zaveze« v Mariboru (poročila tov. Golob). 4. O telovadbi. (Poročila tov. Porekar). 5. Slučajnosti. Pridite vsi! — Mirko Lešnik, t. č. predsednik.

Iz Jugoslavije.

— Učitelji - poslanci. Člen 15. novega volil-nega reda, ki omejuje učiteljstvu in državnemu uradništvu pasivno volilno pravico, nam je v veliko škodo in bomo to uvideli šele pri razpra-vah v konstituenti. V dosedanjem narodnem predstavništvu smo imeli nekaj učiteljev - po-slancev, vendar je bil stik, med njimi in našimi organizacijami precehal. Ravno sedaj, ko pride v razpravo končna ureditev naših plač in popolno izjednačenje z državnim uradništvom, ko pride v razpravo šolski zakon, bi rabili čimveč učitel-jev - poslancev v parlamentu, ki bi bili odločni zagovorniki naših teženj v zbornici. Toda žal, se je le malo strank spomnilo učiteljstva in kolikor imamo dosedaj informacij, je le malo učiteljev kandidiralo. Iz Srbije poročajo, da kandidira Ju-goslovanska demokratska stranka učitelja Vido-sava Števanovića; v Sloveniji pa kandidira ista stranka tri kandidate iz učiteljskih vrst, in sicer nadučitelj Antona Gnusa, nadučitelja J. Sabatija in šolskega ravnatelja Karel Kvedra. Z obžalova-njem pa moramo konstatirati, da se druge stran-ke niso spomnile na učiteljstvo; v kolikor nam je znano in se da kontrolirati iz kandidatskih list. V našo stanovsko korist bi bilo, če bi bili vsi iz-voljeni. Kakor videti, bo zastopstvo našega sta-nu zelo pičlo v parlamentu in bomo odvisni od drugih poslancev - neučiteljev, da bodo zago-varjali naše interese! V našo stanovsko in šol-sko korist je, da pridejo v konstituantu samo taki poslanci, ki so odločni zagovorniki naših zahtev in od katerih imamo zanesljivo prepričanje, da bodo glasovali in se za naše gmotne in pravne interese in poddržavljenje šolstva. Kolike važno-sti so našim stanovskim zahtevam naklonjeni poslanci v zbornici, se zavedamo, če se spomni-mo na bol, ki nas je navdajala, ko sta dva učit-elja - poslancu glasovala v kranjski deželni zbornici, pod pritiskom sozastopnikov SLS, proti regulaciji učiteljskih plač. Ta sramota še ni po-zabljena! Strnjeni se moramo torej zavzeti za to, da bodo prišli v konstituantu poslanci, ki so učiteljskim zahtevam prijazni, ne pa oni, ki nas hočejo zopet razdeliti in napraviti odvisne od dežel in nam s tem zopet poslabšati naš gmotni la pravni položaj, ter osliniti šolstvo.

— Narodna Prosveta prosi, da ji poročajo tovariši vseh pokrajin brzojavno o kandidatih-učiteljih za bodočo konstituantu, ki so jih posta-vile razne stranke na svoje liste. Ugotoviti hoče, koliko učiteljev kandidira pri sedanjih volitvah in katere stranke so postavile tudi učitelje kot kandidate.

— Clara pacta... Ne bomo debatirali o oklicu. Ki je bil brez podoisa izdan po vseh slovenskih listih na učiteljstvo iz za-sedenega ozemlja. da naj se vrne. »ker narod kliče!«, ker bomo o oklicu še ob priliki izpregovorili. Zbrali na bomo imena vseh doktorjev od pisarne za zasedeno ozemlje. urada za zaščito dece pri deželni vladi; in od vseh bivših advokatov in poli-tikov v Primorju, ki se sedaj nahajajo v Mariboru in drugje po Sloveniji. da izda-mo na ne enak klic: »ker narod kliče svoje voditelje nazaj!«. Predpogoji za vr-nitev učiteljstva so. da vlada izposluje prevzetje in nastavljanje tega učiteljstva v zasedenem ozemlju (posameznike osebno pošiljati v zasedeno ozemlje je brezglavo delo, ker vsi slučajni dosedaj govore, da nihče ni bil sprejet); rešiti le vprašanje, kdo bo povrnil notne stroške, štetja služ-benih let itd. itd. Vsa toliko bi morala vlada prei napraviti in pripraviti, kolikor je izdelala in uredila tozadevno vraščanje glede Koroške. To naj premislijo izdajatelji onega oklica predno izdaio nezrel in brezploden oklic. ki samo razburja jav-nost in učiteljstvo in kar je glavno, da meče luč nerodofubla na učiteljski stan in ga s tem žali in blati.

— Koroško učiteljstvo naj se ne pusti begati medsebojno v vprašanju namešče-nia in premeščanja v Jugoslavijo ter naj se vselej prej raje obrne za polasnijo na višji šolski svet. predno izreče svojo sod-bo. Pojasnila bo dal lahko zastopnik učitelstva pri višiemu šolskemu svetu. V

slučaju kakvega nesoglasja, naj se prizadejo obrnejo raje na organizacijo, da ona posreduje pri vladi in šolski oblasti. Prenagla kritika čisto le škoduje in po nepotrebnem vznemirja prizadete, ki so že itak v težkem položaju. Pričakujemo na tudi od vlade, da da koroškemu učitelstvu navodil in poročil o položaju in ga ne pusti v negotovosti in nejasnosti.

— **Ogubna gonja zoner učitelstvo.** Pričakovali smo, da bo v Jugoslaviji bolje in se ne bo učiteljski stan izrabljal kot sredstvo v politično agitacijo v volilni borbi. Toda predvorne manire so stopile zonet na dan ker »Slovenec«, »Domoljub« in »Straža« huiskajo po svojih predelih zoner učiteljski stan zgolj iz volilnih namenov, po načinu, ki so ga vajeni iz predvorne dobe. Zloraba učiteljskega stanu v volilni borbi znači kratiti učitelstvu ugled v javnosti in so politiki, stranke in časopisi, ki to delajo, vse obsojdo vredni. Enako obsojamo izrabljanje teh napadov zonet v svoje politično-agitacijske namene z druge strani. Samo na bivšem Kranjskem se je raznasla navada, da se iz vsake učiteljske in šolske zadeve nanpravi politikum iz katerega kujejo politične stranke svoj kapital. To se je razširilo sedaj na Slovenijo. S tem, če izrabljate učiteljski stan v javnosti za agitacijo, mu ne koristite, ampak škodujete le na uledu. Zakaj se pusti druge stanove pri miru in se jim ne jemlje stanovskega ugleda!? **Učitelstvo je na mnogo tudi temu samo krivo, ker je donosilo, da se je ime njegovega stanu plačilo in zlorabilo po časopisu ravno v času volilne borbe. Krivo te, ker ni vedno in dosledno protestiralo na obe strani proti temu, da se izrabljata stanovsko in šolsko vprašanje kot politikum.** Tio takeva nesramnava napada na učiteljski stan je članek v »Domoljubu«, ki ga prinaša pretečen teden pod naslovom »Zadosti nam je!« in se dobesedno glasi: »Delo časa smo molčali iz raznih ozirov. Sedaj ne bomo več. Stvar je tale. Po Sloveniji so v zadnjih dveh letih nakupili po raznih kotih nebroj šolskih razredov. Višji šolski svet nič ne vpraša, ali je dobili prostora ali ne, ali more občina v sedanjem času prevzeti nova bremena ali ne: nobena pretožba nič ne pomaga. Gospod šolski nadzornik Gangl, zaščitnik množice liberalnega učitelstva so tako ukazali in — kmet, jeziki za zobmi! Pa ko bi s temi razredi res kaj dosegli, da bi otroci kaj profitirali. Ne duha ne sluha o kakšni večji izobrazbi. Pač pa so posledice tele: 1. V vsako občino se navali velikanska množica skrajno lenega nečelavnega (malo je izjem) liberalnega učitelstva, ki je k večjemu delavno pri kakšnih sokolskih prireditvah, za dober in redni šolski pouk pa ima to učitelstvo (z nekaterimi častnimi izjemami) toliko smisla kot lažnivi ključek za resnico. 2. Velik del tega učitelstva je vedno na različnih »bolezenskih« in »učnih« in Bog zna kakih dopustih še. Boizen jih seveda ne ovira sodelovati pri vseh sokolskih in liberalnih prireditvah. Pri vsem tem vlečejo polno plačo, poleg tega jim država plačuje namestnike ki tudi semtertja zbolijo in dobijo svoje podnamestnike, s primerno državno plačo. 3. Zato se ne moremo prav nič čuditi, da mora država (oziroma ljudstvo) plačevati na leto za učitelstvo v Sloveniji čez 76 miliji kron (glei državni proračun za leto 1920/21), medtem ko plačuje za poljedelstvo le 20 milijonov kron in za boročastie (duhovnike in župne učitarne) 3 milijone in pol kren.«

— **Nanadi na višjega šolskega nadzornika Gangla.** »Slovenec« in »Domoljub« se zavajata z vso silo v višjega šolskega nadzornika Gangla, ker ne zavira razvoja šolstva, ampak ustreže želji ljudstva, kjer isto to izrazi da razširi šolo. To ne diši mračništvu in klerikalizmu, zato ga liuto napada. Že pred časom je prinesel »Slovenec« vest, da višji šolski svet ne vpraša »ljudstva« (reci faimoštrovi!) pri razširjenju šol, a ker se je tedaj »Slovenec« tendenciozno laž od strani predsedstva višjega šolskega sveta nenoparavilno ignoriralo, je dobil sedaj še večjo koračilo »Domoljub«, ki poleg po šolski upravi udriha tudi po učitelstvu. Učitelstvo se bo že znalo samo braniti in vedlo na pravi način in na pravem mestu reagirati na nesramne napade. Prepričani smo, da se ni niti en slučaj razširjenja izvrši brez zakonite podlage in se ni dovoljevalo dopustov proti nrednomu, zato se tembolj čudimo predsedstvu višjega šolskega sveta, da če že ne brani svojega uradništva, da bi vsaj varovalo avtoriteto šolske uprave in uradno poslalo nonparek kar store v enakih slučajih vsi uradi in njih predstoiniki. Samo višji šolski svet donosti, da se razširja neresnične vesti o šolski pravici.

— **Draginjske doklade omoženih učiteljc.** Prejeli smo in priobčujemo: Se dobro se spomi-

njam, s kako velikim navdušenjem sem se vozila na učiteljski kongres v Beograd! Koliko svetlih nam je navdajalo, koliko naklepev zorelo! Kako drugačno pa je bilo moje duševno razpoloženje, ko sem čitela zadnji Uradni list in zadnjo Tovariševo številko. — Tako tedaj, kot omožena učiteljica, ki služuje 23 let, naj za 200 K manj dobim, kakor pa maturantka, ki je šele začela službovati. Tako hočejo plačati mene, ki sem delala in žrtvovala celo svojo mladost za domovino! Ali sam postala naenkrat manjvredna, inferiorna moč? Zakaj so videli samo zakonske žene! Poznam tri sestre s skupnim gospodarstvom, vse v državni službi. Vse tri dobre polne draginjske doklade. — V nekem lepem mestu v Sloveniji služuje mnogo hčerki tamkajšnjih višjih uradnikov. Te nežne gospice imajo mnogo dopustov, po pol leta in še več. Ako se jim podeli višji razred, protestirajo in obremenjeni nadučitelj mora zapustiti nižji razred in se preseliti v višjega, da se fina gospodična čuva, ker je njen papa visok gospod. Take gospice stanujejo pri starših, imajo hrano zastoj in službujejo le, da si nabavijo elegantne toalete. Mislite, da je pri nas tako? Naša plača gre navadno za boljše vzgojote otrok. Ali si pa morda kdo domišlja, da je mogče sinu visokošolcu študirati s prispevkom 3 dinarjev na dan, kot znaša vzgojevalnina? Službena pragmatika, kje si? Nečemo miloščin v obliki draginjskih doklad, dajte nam plačo, da pošten človek dobi za pošteno delo plačilo. Zakonski pari na plan! Ali boste trpeli take krivice? Skličite vendar zborovanje prizadetih, slično onemu, kakor smo ga imeli l. 1918, v Gradcu. Postavili smo se po robu in imeli uspehe. Tudi sedaj nečemo trpeti krivice! Tovarišicam pa, ki so »ledig in freis«, ključem: »Bodite pametne! Ko Vas luna trka in ste zaljubljeni, nikar se ne možite: Uživajte ljubezen, saj država skrbi za Vas, a ne možite se! Moja zakonska sreča me stane 1000 K na mesec. Celo življenje mi je bila vodilna zvezda čisto, neoporečno življenje, — zdaj vikam, da tega ni treba. Saj se država podpira nemernu življenje! Sicer se to dogaja v časih, ko se sleparji vozijo elegantno v avtomobilih, a poštenjak jk gazijo blato v raztrganih črevljih. Godi se v času, ko se masti tihotapstvo, verižništvo in oduševstvo pri šibečih mizah, a gladen hodi poštenjak na delo! — Na plan tedaj za našo pravico!

M. G.

— **Užaljeni dr. Velikonja.** Vladni koncipist dr. Velikonja, ki ga je poverjenišvo za prosveto odredilo v višji šolski svet, da pomaga imenovati »avtonomne« nadzornike, toži uredništvo »Učiteljskega Tovarisa«, ker ga je imenovalo v članku »Muhe enodnevnic« — klerikalnim petelinom. — Potek razprave je popolnoma odvilen od osebnega tolmačenja sodnika. Če smatra besedo petelin za psovko. Pristranosti imenovanja nadzornikov pa ne izbriše tudi ta tožba.

— **Učiteljem Korošcem in Primorcem,** ki se nahajajo še na Koroškem, daje informacije o našem bodočem postopanju naše nastanitve učitelj Vinko Möderndorfer v Dravogradu.

— **Obsojeni obrekovalci.** Na tožbo zastopnikov naprednega učitelstva Engelberta Gangla, L. Jelenc in J. Dimnika sta bila na razpravi pred ljublianskim okrajnim sodiščem obsojena klerikalna lista »Slovenec« in »Slovenski Učitelj« zaradi sramotilnih napadov na napredno učitelstvo zlasti na na zgoraj imenovane zastopnike. Seveda sta se tožena urednika izgovarjala da »nista nič brala«. Obsojena sta bila zaradi zanemaranja uredni dolžnosti Miha Mojskerc na 400 K ali 40 dni zavora in učitelj Labernik na 100 K ali 10 dni zavora.

— **Poziv!** Vsi učitelji (vse učiteljice), ki so rojeni (rojene) na Koroškem, oziroma tja pristoini (pristoine) in ki so do glasovanja službovali (službovale) na ljudskih in meščanskih šolah plebiscitnega ozemlja, katero je spadalo pod časno upravo deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani, bodisi da jih je na te šole imenovala prejšnja avstrijska šolska oblast, ali višji šolski svet v Ljubljani, se pozivljajo, da naj se takoj povrnejo na Koroško, in sicer ali na svoje zadnje službeno mesto. Če te to še moreče, ali na drugam na Koroško, kjer naj čakaio sprejema v avstrijsko šolsko službo na omenjenem ozemlju. V to svrhu jim je takoj vložiti prošnje za ta sprjem pri pristoinih okrajnih šolskih nadzornikih in sicer: za sodniški okraj Borovlje: pri Josipu Juvanu pri okr. glavarstvu v Celovcu; za rožeški sodniški okraj pri nadzorniku Hugo Moro v Belaku; za velikovski politični okraj: pri nadzorniku Josipu Socheriu v Velikavcu; za ljudsko šolo v Labudu: pri nadzorniku Rudolfu Lacknerju v Wolfbergu. — A tudi drugim učiteljem (učiteljicam) ki so služili (služile) na gori označenem ozemlju se priporoča, da prosijo za sprejem v ljudskošolsko službo na tem ozemlju. Poverjenik: Dr. Verstovšek.

— **Novolimenovani črnomaljski okrajni šolski nadzornik K. Barle** se je zaradi boleznj odpovedal nadzorništvu.

— **Plače vseučiliških profesorjev.** Ministrski svet je podpisal odlok s katerim

se zenačilo plače in doklade vseučiliških profesorjev in profesorjev višjih strokovnih šol v Ljubljani in Zagrebu s plačami beograjskega vseučilišča. Ta odlok velja od 1. oktobra dalje.

— **Težko je obolel** tov. Ivan Glinšek, nadučitelj in gerent v Roguški Slatini. Vrlemu tovarišu želimo skorajšnjega zdravlja!

Članarina in darila za učiteljski konvikt: Našemu pozivu »Teden darovanja za učiteljski konvikt« z ozirom na povišanje plač so se odzvali: Rus Vilibald, okrajni šolski nadzornik, 20 kron; Završnik Stanko, 20 K; Završnik Alfonz, 20 K; Sepaher Anton 10 K; Rojina Vladimir 10 kron; Bradaška Albina, 20 K; vsi iz Kranja. — Rapč Andrej, okrajni šolski nadzornik, 20 K; Rapč Stane, 10 K; oba s III. m. šole. — Lunaček Aleksander, 10 K; Brezovar Matija, 10 K; Brolih Manja, 10 K; Hvala Karmen, 10 K; Kromar Karolina, 10 K; vsi iz St. Ruperta. — Janko Baraga, 25 K; Bulovec Alojzij, 25 K; Kokalj Janko, 25 K; Zupančič Franc, 20 K; Debeljak Zmago, 30 K; Rabič Alojzij, 20 K; Kren Antonija, 20 K; Markizet Marija, 20 K; vsi s Koroške Bele. — Orožen Janko, 10 K; Novak Alojzij, 10 K; Jeras Josip, 10 K; Lenarčič Janko, 10 K; Pečjak Rudolf, 10 K; Dragan Anton, 10 K; Brgles Avguštin, 10 K; Jelenc Luka, 10 K; vsi s I. meščanske šole v Ljubljani. — Perko Lovrenc, 10 K; Rus Marija, 10 K; Gostič Florijan, 10 K; vsi iz Poljan nad Škofjo Loko. — Josip in Katarina Kobal iz Grabovega, 20 K. — Anton Pavčič iz Kostanjevice, 10 K. — Fran Flerč, 10 K; Mira Kranjc, 10 kron; Fran Klavara 10 K; Mira Lehmann 10 kron; vsi iz Kranjske gore. — Čepon, 40 K; Tratar, 20 K; Škulj Andrej, 20 K; Petje, 20 K; Milekš, 20 K; Fegic, 40 K; Mlakar, 20 K; Držaj, 10 kron; vsi z II. m. deške ljudske šole. — Peter in Mina Jankovič, 20 K; Balbina Wittenbachova, 10 K; Vjoko in Tilka Požar, 20 K; Ivanka Strelova, 10 K; Julijan Sinigoi, 10 K; Ana Smolnikarjeva, 10 K; Marica Špesova, 10 K; vsi iz Vojnika. — Učitelstvo iz Poljan nad Škofjo Loko, 30 K; (preostanek vožnje na učit. zborovanju v Kranju.) — Franja Tavčarjeva s Krškega, 20 kron. — Golež Fran, 17 K 94 v; Senčar Minka, 13 K 60 v; Golež Roza, 8 K 46 v; vsi iz Stranice pri Konjicah. — Konrad Barle, 25 K; Leopold Morela, 15 K; Amalija Vardjan, 10 K; Marija Zakrajšek, 10 K; Jožica Gregorč, 10 K; Viljem Menard, 10 K; Joško Zalar, 10 K; Ivan Golob, 10 K; Berta Uršič, 10 K; Marija Zorec, 10 K; Anda Bevk, 10 K; Vladimir Rustja, 5 K; Lorica Rustja, 5 K; vsi iz Metlike. — Arh Marija, 10 K; Ekel Gizela, 10 K; Ivanetič Ada, 10 K; Mikolič Zefa, 10 K; Zure Pavla, 10 K; Clarica Marija, 10 K; vse na dekliški ljudski šoli v Novem mestu. — Učitelstvo črnomeljske šole, 90 K. — Zbornik Janko, 50 K; Antončič M., 10 K; Hladek M., 10 K; Črne Pavla, 10 K; Dietz Pavla, 10 K; Papler G., 10 K; Petrič M., 10 K; Sturm K., 10 kron; Miklavčič A., 10 K; Smole D., 10 K; vsi iz Borovnice. — Gomi Marta, 10 K; Jančič Ivan, 10 K; Hočevar Julija, 10 K; Kajnih Valentin, 10 K; Kaukler Valentin, 10 K; Luknar Marijana, 10 K; Mahnič Adela, 20 K; Martinc Marija, 10 K; Mervic Dora, 10 K; Ramšek Fran, 10 K; Randl Roza, 10 K; Stritar Albin, 10 K; Šerona Vinko, 10 K; Žolnir Ivan, 10 K; vsi na narodni šoli, Ptuj — okolica. — Josip Ažman, 20 K; Ana Schiffer - Čop, 20 K; Marija Legat - Jeglič, 10 kron; vsi z Breznice pri Zirovnici. — Franica in Ivan Bezeljak, 40 K; oba iz Žalce. — Ivana Schneider, 10 K; Minka Sever, 10 K; Leopold Čulka, 10 K; vsi iz Cezanjevcev pri Ljutomeru. — Miloš Grmovšek, okr. šolski nadzornik v Slovenjgradcu, 20 K. — Bernard Andoljšek, 10 K; M. Ažmanova, 10 K; H. Breindl, 10 K; M. Kalinova, 10 K; vsi iz Litje. — Rataj St. iz Razborja, 10 K. — Učitelstvo v Mengšu namesto venca na krsto Vile Levc - Šorn in sicer: Peter Sirc, 21 K; R. Božič, 21 K; Emilija Gerkman, 21 K; Gizela Ušenčnik, 21 K; Stefanija Levec, 21 K; Janko Likar, 20 K; Fran Marolt, 10 K; oba s IV. m. deške ljudske šole. — Jakob Dimnik, 50 K; Pavel Plesničar, 50 K; Slavoj Bolhar, 30 K; Janika Prosenčeva, 20 K; Duro Ivan Lesica, 20 kron; Juraj Režek, 10 K; Milka Rapetova, 10 K; Škrinjar Alojzij, 10 K; Galč Fran, 10 K; Grum Fran, 10 K; Sadar Vendein, 10 K; Petrovec Ciril, 10 K; Trobej Matija, 10 K; Repovž Miroslav, 6 K; Josip Ambrožič, 5 K; vsi s I. mestne deške ljudske šole. — Uspeh darovanja — 2081 K. — Darovanje se bo nadaljevalo do 8. decembra t. l. Prav lepo vabimo vse učitelstvo, ki se zaveda dolžnosti napram učiteljskim sirotam, da vsak in vsaka položi svoj dar na žrtvenik učiteljskega konvikta. — Jakob Dimnik, blagajnik.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica št. 6.

Mladinsko slovstvo. Izšla je krasna mladinska knjiga, drugi del »Českých pravljic« Božene Němcove. — Knjigo je priredil dr. Ljudevit Pivko že leta 1914 in jo podaril Sokolu v Mariboru, ki jo je izdal sedaj kot 9 zvezek svoje knjižnice. — Mladina bo s slastjo čitala krasne pravljice, ki so pisane v vzorno lepem jeziku, kakor prvi del, ki je izšel leta 1912. — Knjiga se dobiva pri Sokolu v Mariboru (pri g. Franu Majerju, tr-

govcu, Glavni trg), vezan izvod 12 K, broširan 10 K (po pošti samo po povzetju). — Knjigo toplo priporočamo vsem, ki hočejo mladim čitateljem pripraviti veliko veselje, zlasti pa šolskim in ljudskim knjižnicam.

Podkovstvo. Pouk kovačem in konjerejcem. Sestavil živinozdravnik Lovro Tepina, vodja drž. podkovske šole v Ljubljani. — V zalogi Jugoslovanske knjigarnne je izšla knjiga gorenjega naslova. Cena ji je 45 K.

ZA REZERVNI SKLAD UJU. — POVERJENIŠTVO LJUBLJANA.

Prostovoljni organizacijski davek. (Sklp upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

LXIII. izkaz.

Po 420 K: Učitelstvo v Metliki. Darovali so: Barle Konrad 75 K, Morela Leopold 45 K, Amalija Vardjanova, Mar. Zakrajškova, Jožica Gregorčeva, Menard Viljem, Zalar Joško, Golob Iv., Anda Bevkova, Berta Uršičeva in Marija Zornova — po 30 K ter Rustja Vladimir in Lorica Rustjeva po 15 K. — Po 121 K: Učitelstvo mešč. šole — Tržič. — Po 103 K: Učitelstvo v Kranju. Prispevali so: Rus Vilibald 20 K, Završnik Stanko 30 K, Završnik Alfonz 20 K, Mahkota Anton, Sepaher Anton in Rojina Vladimir po 10 K. Preostanek »golaža« v Dupljah 3 K. — Po 90 K: Vodstvo ljudske šole — Vojnik. Prispevali so po 10 K: Peter in Mira Jankovič, Balbina Wittenbachova, Vinko in Tilka Požar, Ivanka Strelova, Sinigoi Julijan, Ana Smolnikarjeva in Marica Špesova. — Po 80 K: Učitelstvo v Kranjski gori. Tovariško so se odzvali ter darovali po 20 K: Flerč Fran, Mira Kranjc — Černetova, Klavara Franjo in Mira Lehmannova. — Po 80 K: Šolsko vodstvo Rače. Poslali so po 20 K: Panjšek Ivan, Franja Bizjakova, Manica Vokačeva in Marica Panjškova. — Po 80 K: Ljudmila Janežičeva — Ptnj. Prispevali sta po 30 K: Marija Voršičeva in Alojzija Kocmutova, pošiljateljica pa je priložila 20 K. Po 60 K: Ravateljstvo mešč. šole v Krškem. Prispevali so: dr. Romih, Zavri, Vutkovič, Mikulič, Zabkar in Pink. Po 50 K: Učitelstvo — Hoče pri Mariboru. Po 40 K: Anton in Antonija Germek — Krašnja; Rapč Andrej — Ljubljana; Ivanka Prosenčeva — Ljubljana. Po 30 K: Bolhar Alojzij — Ljubljana. Po 20 K: Skrbnišek Nace — Planica — Fram; Skrbnišek Vladko — Jarenina; Plesničar Pavel, Rapč Stanko, Rapč Milka, Repovž Friderik — Ljubljana; Helena Franketova — Brezje pri Dobrovi; Hitl Matija — Dob; Šmajdek Ivan — Krtna; Luznar Fr. — Primskovo pri Kranju; Dora Heinricherjeva — Trboje; Marija Tavčarjeva — Krško. Po 10 K: Rataj St. — Razborje; Marolt Fr. — Ljubljana; Vuga Ivan — Komenda; Ana Maličeva — Primskovo; Gmus Anton — Dol pri Hrastrniku; Hermina Lmdrova — Hrastrnik. Po 6 K: Lapajne Josip — Cerklje. Preostanek nekega plačila, Po 5 K: Alojzija Skrbniškova — Planica-Fram. — Današnji izkaz 1545 K. Prej izkazanih 23.668 K. Skupaj 25.213 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana. XII., Gasilska cesta št. 172.

Izdajatelji in odgovorni urednik:
Franc Štrukelj.
Last in založba UJU. — poverjenišva
Ljubljana.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Traži se mlada, simpatična učiteljica Slovenka

kao odgojiteljica k dvoje djece od 8 i 7 godina. Nastup odmah. Prepis svjedočbe, sliku i ponudu molim upravititi na

Katarina pl. Reiner,
Teharje 31, pošta Štore.

„Efesin“

črnilni ekstrakt
tovarna FRANC SCHÜLLER,
Amstetten pravkar dospel. —
Cena za 1 kg za 40 litrov 1a
črnila 308 kron — franko.

Predvojna kakovost.
Rudolf Cotič,
Vrhnika.